

მაია გელაშვილი
ეკონომიკის დოქტორი,
ახალი უმაღლესი სასწავლებელი-ნიუენის
ასოცირებული პროფესორი

მუნიციპალიტეტის როლი საინვესტიციო საქმიანობაში

ანოტაცია

თანამედროვე გლობალური გამოწვევების ფონზე, განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში, აქტუალური გახდა ინვესტიციებით წარმოებული საქმიანობა. შესაბამისად, ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისა და განვითარებისთვის სახელმწიფოს მხრიდან მნიშვნელოვანია ისეთი ღონისძიებების დანერგვა, რომელიც ხელს შეუწყობს საინვესტიციო ურთიერთობების ოპტიმიზაციასა და მოდერნიზაციას. ამიტომ ქვეყნის მმართველმა ხელისუფლებამ დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს უცხოური ინვესტიციების ისეთ მოზიდვას, რომელიც ორიენტირებული იქნება დასაქმებულთა სოციალურ დაცვაზე, ტექნოლოგიური სიახლეების დანერგვაზე და არა იაფ სამუშაო ძალის გამოყენებაზე. ინვესტიცია ქვეყნის მდგრადი და სტაბილური განვითარების გადასახედიდან გამომდინარე, გრძელვადიან პერსპექტივაში რთული ეკონომიკური სიტუაციის დაძლევაში და მის შესამსუბუქებლად უნდა გამოიყენებოდეს და არა ინვესტორის იაფი მუშახელის ბაზრად დარჩეს. მიმდინარე ეტაპზე საქართველოს რეგიონების მუნიციპალიტეტებში ძირითადი პრობლემა ეკონომიკური ფონია, რაც გამოიხატება ერთ სულ მოსახლეზე მშპ-ს დაბალი მაჩვენებლით, უმუშევრობის მაღალი დონითა და სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მაღალი პროცენტით.

ნებისმიერი ქვეყანის პოლიტიკური და საზოგადოებრივი წრეების ერთ-ერთი და აქტიური დისკუსიის საგანია ეკონომიკური განვითარება, სოციალური მდგომარეობა, ეროვნული ვალუტის გაუფასურება და ინფლაცია. აღნიშნული მდგომარეობის თავიდან აცილების საუკეთესო საშუალებაა ინვესტიცია. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია განვითარებადი ქვეყნებისთვის უცხოური ინვესტიციების როლი, ვინაიდან შიდა ინვესტიციები ამ დროს დეფიციტია, რომელსაც ემატება, ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისა და მოსახლეობის ცხოვრების დონის შემაფერხებელი ფაქტორი – არასტაბილური ფინანსური მდგომარეობა. შესაბამისად, უცხოური ინვესტიციების ქვეყანაში შემოსვლას საბანკო სესხების მაღალი საპროცენტო განაკვეთი, კონფლიქტური რეგიონები, განუვითარებელი საფონდო ბაზარი და სხვადასხვა ფაქტორები უშლის ხელს. თუმცა უცხოურ ინვესტიციებს მაღალი ტექნოლოგიური სიახლეები, რთული გამოწვევები და მნიშვნელოვანი მოთხოვნები აქვს. შესაბამისად, საქართველო ბუნებრივად ტოვებს უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ნიშას.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულებში ინვესტიციის განხორციელებისას ხელისუფლებამ უნდა დაგეგმოს და მოამზადოს კონცეფცია დიდი ინფრასტრუქტურული აქტივობებისთვის, ვინაიდან ინვესტიციის განხორციელებამდე ინვესტორი გადაწყვეტილების მიღებისას მუნიციპალურ დონეზე მხედველობაში იღებს ორი ტიპის ინსტიტუციონალური და პერსონალური ფაქტორების კორელაციურ მდგომარეობას, თუ როგორია ხელისუფლების გავლენა საინვესტიციო ლოკაციის შერჩევის პროცესში, სხვადასხვა ინდიკატორებში ქვეყნის განვითარების პოტენციალი და მისი საერთაშორისო იმიჯი.

საკვანძო სიტყვები: მუნიციპალიტეტი, ინვესტორი, ინვესტიცია, კორელაცია, ინდიკატორი, იმიჯი

მუნიციპალიტეტის როლი საინვესტიციო საქმიანობაში

ქვეყანის ადგილობრივ მუნიციპალურ განვითარებაში მნიშვნელოვან როლს ინვესტიციების მოზიდვა წარმოადგენს, რადგან მათი საშუალებით შესაძლებელია ეკონომიკური განვითარება და ეფექტიანობის მიღწევა. კერძოდ, ისინი ქმნიან ახალ საწარმოებსა და დამატებით სამუშაო ადგილებს, საშუალებას იძლევიან თანამედროვე ტექნოლოგიები დაიხვეწოს და განახლდეს საწყისი კაპიტალი. ასევე, ხელს უწყობენ ინტენსიურ წარმოებასა და ბაზარზე ახალი საქონლის და მომსახურების მიწოდებას, რომელიც ხელსაყრელია, როგორც მომხმარებლისთვის და მიმწოდებლისთვის, ასევე ინვესტორებისთვის და სამთავრობო მიზნებისთვის.

„საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად¹ „ინვესტიციად მიიჩნევა ყველა სახის ქონებრივი და ინტელექტუალური ფასეულობა ან უფლება, რომლის დაბანდება და გამოყენება ხდება შესაძლო მოგების მიღების მიზნით. მისი მოზიდვა საკმაოდ ბევრ გარე ფაქტორზეა დამოკიდებული და დიდ ძალისხმევას მოითხოვს. კერძოდ, მიმზიდველი ბიზნესგარემოს შექმნა, მცირე გადასახადები, სტაბილური და სამართლებრივი გარემოს ჩამოყალიბება, ახალი პრიორიტეტების დასახვა.

თვითმმართველობის ორგანოებმა ინვესტიციის მოზიდვისთვის და მათი ეფექტიანი მართვისთვის აუცილებელია შექმნან მუნიციპალური საინვესტიციო პოლიტიკა, კერძოდ: მოსახლეობის ჩართულობა, სტრატეგიული მიზნებისა და ამოცანების განსაზღვრა, საინვესტიციო პრიორიტეტების დაგეგმვა და მათი ანალიზი და სხვა. საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მე-16 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულები (მუნიციპალიტეტები) უფლებამოსილი არიან გაატარონ პოლიტიკა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ინვესტიციების მოსაზიდად².

ნებისმიერი ქვეყნის პოლიტიკური და საზოგადოებრივი წრეების ერთ-ერთი და აქტიური დისკუსიის საგანია ეკონომიკური განვითარება, სოციალური მდგომარეობა, ეროვნული ვალუტის გაუფასურება და ინფლაცია. აღნიშნული მდგომარეობის თავიდან აცილების საუკეთესო საშუალებაა ინვესტიცია. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია განვითარებადი ქვეყნებისთვის უცხოური ინვესტიციების როლი, ვინაიდან შიდა ინვესტიციები ამ დროს დეფიციტია, რომელსაც ემატება, ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის და მოსახლეობის ცხოვრების დონის შემაფერხებელი ფაქტორი – არასტაბილური ფინანსური მდგომარეობა.

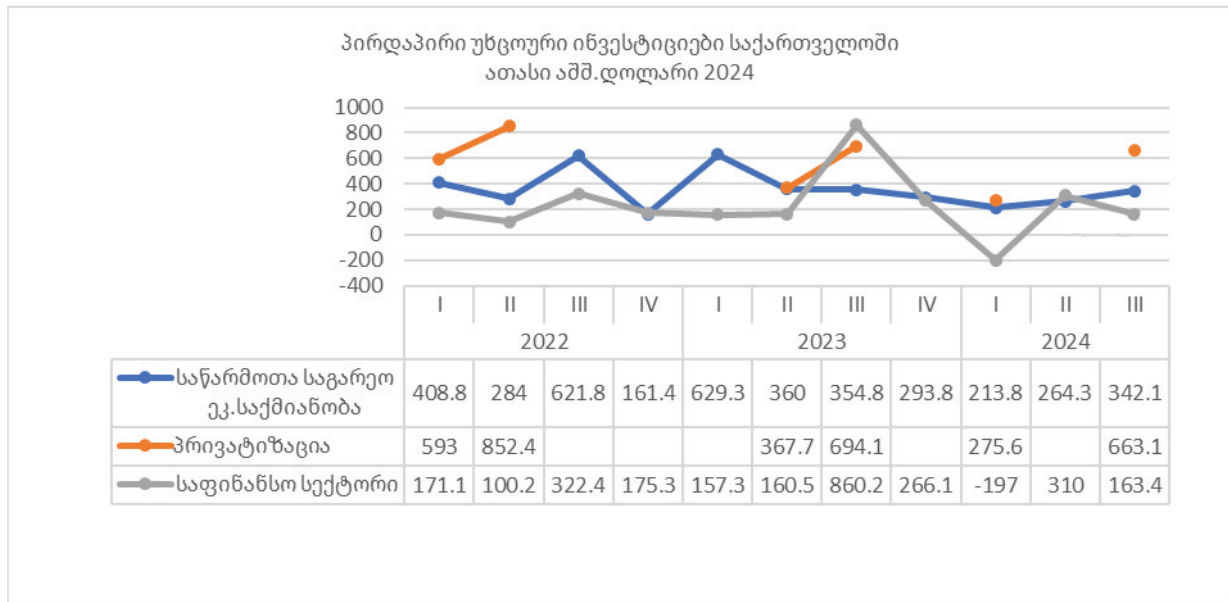
თანამედროვე ეკონომიკის განუყოფელი ნაწილი ინვესტიცია გრძელვადიანი კაპიტალ-დაბანდებაა, ეკონომიკური საქმიანობის და სოციალურ-ინოვაციური ეფექტის მიღების მიზნით, რომელიც ფულადი სახსრების, ანაბრების, ინტელექტუალური ფასეულობების, აქციების და ფასიანი ქაღალდების სახით გვევლინება.

ქვეყანაში ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვანი ფაქტორი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციაა. ყველა ინვესტორისთვის მნიშვნელოვანია ფინანსური მხარე, რომ არ დაკარგოს არცერთი თეთრი და მიიღოს მაღალი მოგება, თუმცა უნდა შეძლოს ყველა მოსალოდნელი რისკის განსაზღვრაც. შესაბამისად, ინვესტორი გადაწყვეტილების მიღებამდე სწავლობს ქვეყნის ეკონომიკურ საინვესტიციო გარემოს, ვინაიდან ორიენტირებულია მოგებაზე, ხოლო ინვესტიციის მიმღები ქვეყნისთვის იცვლება ეკონომიკური მდგომარეობა. მეტად მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს მხრიდან საინვესტიციო ნაკადების კონტროლი, ვინაიდან შესაძლებელია ადგილი ჰქონდეს დივერსიფიკაციას, რაც ეკონომიკური სუვერენიტეტის დაკარგვის წინაპირობაა. ამიტომ სახელმწიფომ უნდა მოიზიდოს ისეთი ინვესტიცია და ინვესტორი, რომელიც ორიენტირებული იქნება, როგორც ტექნოლოგიური სიახლეების დანერგვაზე, ასევე მომუშავე კადრების სოციალურ დაცვაზე.

¹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33304?publication=15>

² საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“

საქართველოს საინვესტიციო გარემო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების კონტექსტში წლების და თითოეული წლის კვარტლების მიხედვით (იხ. დიაგრამა N1) შემდეგია:

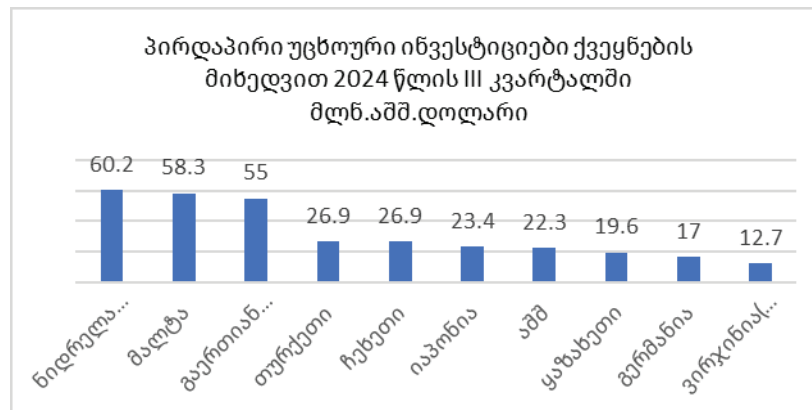


წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული ბიურო, 2024

თუ პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციას საწარმოთა საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის 2022 წლის მესამე კვარტლის დინამიკას შევადარებთ 2024 წლის იგივე მაჩვენებელთან დავინახავთ, რომ შემოსული ინვესტიციების მოცულობა თითქმის განახევრებულია, საფინანსო სექტორის 2024 წლის პირველი კვარტალი უარყოფითი მაჩვენებლით ფასდება, საგარეო ეკონომიკური საქმიანობიდანაც განახევრებულია შემოსავალი და პრივატიზაციაც 517 ათ.აშშ. დოლარით ნაკლებია. არადა ყველაზე მეტად შემოსულობა საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობიდან უნდა ხდებოდეს და არა პრივატიზაციიდან. საინტერესო იქნება 2025 წლისთვის საპრივატიზაციე თუ დარჩება რამე. აქვე ისიც აღსანიშნავია, რომ საქართველოში ინვესტიციები მაღალტექნოლოგიური ინვესტიციების შემოტანას ერიდებიან. მიზეზი პოლიტიკურ-ეკონომიკური არასტაბილურობა და დაბალ-კვალიფიციური კადრია. ამიტომაც რეგიონისთვის უმნიშვნელოვანესი კაპიტალი, რომ შერბილდეს არსებული რთული ეკონომიკური მდგომარეობა, ვინაიდან პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებით იცვლება სამომხმარებლო ბაზრის მოთხოვნა, იზრდება ბიუჯეტი და უმჯობესდება მოსახლეობის ცხოვრების დონე. შესაბამისად, რთული ეკონომიკური მდგომარეობა პირდაპირი დარტყმაა ბიზნეს სექტორისთვის.

საქართველოში 2023 წელს უცხოური ინვესტიციების მოცულობამ 1902.2 ათასი აშშ.დოლარი შეადგინა, როცა 2022 წელს ინვესტიცია 2253.4 ათასი აშშ. დოლარით ფიქსირდებოდა, ხოლო 2024 წლის ცხრა თვის მონაცემებით 966.3. საქსტატის მონაცემების საფუძველზე საქართველოში 2024 წლის მესამე კვარტლის უცხოური ინვესტიციების უმსხვილესი (იხ. დიაგრამა N2) ქვეყნებია:

დიაგრამა N2



წყარო: საქსტატი, 2024

საქართველოში 2024 წლის მესამე კვარტალში განხორციელებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მხრივ 60,2 მლნ.აშშ დოლარით ნიდერლანდები ლიდერობს, მეორე ადგილზეა მალტა 58,3 მლნ.აშშ დოლარით და მესამეზე კი გაერთიანებული სამეფო 55მლნ.დოლარი. აგრეთვე, ინვესტიციები თითქმის თანაბარი რაოდენობითაა თურქეთი, ჩეხეთი, იაპონია, აშშ-დან. ინვესტიცია დაახლოებით სამოცდათხუთმეტი ქვეყნიდანაა შემოსული. სექტორების მიხედვით ყველაზე მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი საფინანსო და სადაზღვევო სექტორში განხორციელდა 300,1 მლნ. აშშ. დოლარი, რაც მთლიანი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 52,3%-ია. შემდეგია: უძრავი ქონება, კომუნიკაცია, ტრანსპორტი, ხელოვნება, განათლება და ადმინისტრაციული საქმიანობა. საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ინვესტიცია ქვეყანაში მთლიან შიდა პროდუქტს ზრდის, არადა საქართველოში მთლიანი შიდა პროდუქტი მიმდინარე ეტაპზეც კვლავ დაბალია, რასაც ემატება იმ მაკროეკონომიკური პარამეტრების რღვევა რომელსაც მთავრობის ვალი ჰქვია, რადგან იგი მშპ-ის 60%-ს არ უნდა აღემატებოდეს. აგრეთვე საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ საქართველო დაბალი საგადასახადო ტარიფებით გამოირჩევა და ტერიტორიაზე თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონებში უცხოური ინვესტიციების განხორციელება არა მოგების, არამედ მძიმე ტვირთის მატარებელია მოსახლეობისთვის. კერძოდ, იზრდება ელექტროენერგიის მოხმარება და მასზე გადასახადი, ვინაიდან კოლოსალური რაოდენობის მომხმარებლები არიან ტექნოლოგიური სიახლეებით გამორჩეული კომპანიები და კრიპტო-მაინერები.

ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე ინვესტიცია განვითარების გრძელვადიანი პერსპექტივაა. მუნიციპალიტეტს შესაძლებლობა ეძლევა გრძელვადიანი პერიოდისთვის მიაღწიოს კონკურენტულ უპირატესობას, გაზარდოს საკუთარი ფინანსური შემოსავლები და ეკონომიკა, დანერგოს მაღალტექნოლოგიური სერვისები და შექმნას სამუშაო ადგილები. ყოველივე ეს პროცესი სრულიად ახლებურად წარმოაჩენს მუნიციპალიტეტის იმიჯს.

ინვესტიციის განხორციელებამდე ინვესტორი გადაწყვეტილების მიღებისას მუნიციპალურ დონეზე მხედველობაში იღებს ორი ტიპის ინსტიტუციონალური და პერსონალური ფაქტორების კორელაციურ მდგომარეობას, თუ როგორია ხელისუფლების გავლენა საინვესტიციო ლოკაციის შერჩევის პროცესში, სხვადასხვა ინდიკატორებში ქვეყნის განვითარების პოტენციალი და მისი საერთაშორისო იმიჯი. შესაბამისად, გადაწყვეტილების მიღებამდე მათი ანალიზი ფართო მასშტაბიან ხედვას მოიცავს, თუ როგორია ქვეყნის სტაბილურობა და მაკროეკონომიკური მდგომარეობა. გარდა ამისა გადაწყვეტილებაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს პერსონალური და ინსტიტუციონალური ფაქტორები და მათი კორელაცია. მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტულ მუნიციპალიტეტში ხდება ინვესტირება მათთვის მნიშვნელოვანია ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი და

სტაბილურობა. კერძოდ: მთლიანი შიდა პროდუქტი, მთლიანი ეროვნული პროდუქტი, მთლიანი შიდა პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე, დანაზოგები, პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია, მთლიანი საგრეო ვალი და რაც მთავარია საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ შემუშავებული ის ინდიკატორები და ინდექსები, რომლებიც ქვეყნის რეიტინგის განმსაზღვრელია. ბოლო წლებში საქართველოს ხელისუფლება აქტიურად აუმჯობესებს ინვესტიორებთან კომუნიკაციას ინდექსებისა და ინდიკატორების ეფექტიანად გამოყენების კონტექსტში.

ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულებში ინვესტიციის განხორციელებისას შეიძლება აქტივი არსებობდეს, მაგრამ მისი გამოყენების მხოლოდ ნაწილი იყოს შესაძლებელი. ამიტომ, რომ ხელისუფლებამ უნდა დაგეგმოს და მოამზადოს კონცეფცია დიდი ინფრასტრუქტურული აქტივობისთვის. სექტორების მიხედვით 2023 წლის უცხოური ინვესტიციების განხორციელებაში ყველაზე მაღალი საპროცენტო მაჩვენებელი 30,7% საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობაზე მოდის, შემდეგ ვაჭრობა -16,5%, დამამუშავებელი მრეწველობა 16,9%, ტრანსპორტი 8,7%, ინფორმაცია და კომუნიკაცია 6,3%, დანარჩენი სექტორები 22%. რეგიონის მუნიციპალიტეტებში არსებული ინვესტიციები საჭიროებისამებრ გადანაწილდა. საქართველოში 2024 წელს განხორციელდა 891,5 მლნ. აშშ დოლარის პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია, რომელიც უმსხვილესი სექტორების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- ✓ საფინანსო სადაზღვევო სისტემა 526,5 მლნ. დოლარი
- ✓ დამამუშავებელი მრეწველობა 170,2 მლნ. დოლარი
- ✓ უძრავი ქონება 155, 3 მლნ. დოლარი

ბოლო წლებში ინვესტიორებთან კომუნიკაციისას თითქმის უმჯობესდება პოზიციები, მაგრამ ჩვენს რეალობაში მონაცემები საუკეთესოდ მეტყველებენ ძირითად უარყოფით განვითარებაზე. კერძოდ, ინვესტიციების ზრდაა 2024 წლის სამ კვარტალში, ხოლო მეოთხე კვარტალი უარყოფითია. ასეთი სწრაფი ვარდნა 202368 ათასი ლარიდან -16301 ლარამდე თითქმის 186 ათასით, მოწესრიგებულ რეგიონის მართვაში არ ხდება. ინვესტიორები ხშირად უფრო ხიან ცვალებადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების მქონე ქვეყანას და აკვირდებიან არსებულ ეკონომიკურ გარემოს და პოლიტიკას, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს სირთულეები. ეს ეხება განსაკუთრებით მთლიან შიდა პროდუქტს, მთლიან ეროვნულ პროდუქტს, მთლიან შიდა პროდუქტს ერთ სულ მოსახლეზე, მსყიდველობითი უნარის პარიტეტს, დანაზოგის დონეს და ეყრდნობიან საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული ბიუროს მიერ გამოქვეყნებულ მონაცემებს.

განვითარებადი და დაბალშემოსავლიანი ქვეყნების მუნიციპალიტეტისთვის საინვესტიციო საჭიროებების გამოვლენა და ინვესტიციების მოზიდვა ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვანი ასპექტია, რომელმაც უნდა უპასუხოს კითხვებს:

- რომელი მიმართულებითაა პრიორიტეტული რეგიონის განვითარება;
- რომელია მზარდი სექტორი მუნიციპალიტეტში ინვესტიციის მისაღებად;
- კონკრეტულად რა უპირატესობა გააჩნია მუნიციპალიტეტს.

მსოფლიოს უმრავლეს ქვეყანაში საფინანსო ბაზარზე გლობალური საპროცენტო განაკვეთის გაზრდილმა ტარიფებმა გარკვეული დონით შეამცირა ინფლაციის დონე, თუმცა გაამკაცრა მონეტარული პოლიტიკა. შემდგომში მათი აღდგენის ტემპები დამოკიდებული იქნება არსებული ფინანსური ბაზრების მერყეობითა და გეოპოლიტიკური პრობლემების გაურკვეველი მდგომარეობით. მსოფლიო ეკონომიკას თუ გადავხედავთ, 2024 წლის საქსტატის მონაცემების საფუძველზე 2023 წელთან შედარებით ეკონომიკური ზრდა 3,2%-ია, ხოლო ინფლაცია 8,6 %.-ია, რაც მაღალი მაჩვენებელია 2023 წელთან შედარებით, ხოლო მაღალია 6,7% 2025 წელთან შედარებით. ისე საინტერესო შემთხვევაა. მაშინ როცა რეგიონში ასეთი მარალი ინფლაციაა, ეკონომიკური ზრდა როგორ და რის საფუძველზე დაფიქსირდა. აქვე უნდა აღინიშნოს ის პროგნოზი და პრობლემა, რომელიც 2028 წლისთვისაა მოსალოდნელი, კერძოდ საჭიროა ვალის მართვის კლიმატის

ცვლილება და ლიკვიდურობის შენარჩუნება, რათა თავიდან იქნას აცილებული ეკონომიკური ფრაგმენტაცია.

რეგიონში ეკონომიკურ ზრდას არამარტო ინვესტიციის მოზიდვა უწყობს ხელს, არამედ მოქალაქეთა აქტიური ჩართულობა მუნიციპალიტეტის მართვის პროცესში, რომელიც ახალი მთავარი გამოწვევაა. კერძოდ, თუ რა წვლილი შეაქვს თითოეულ მოქალაქეს საკუთარი დასახლების განვითარებაში, რამდენად იღებს მონაწილეობას მუნიციპალიტეტისათვის მნიშვნელოვანი საკითხების გადაწყვეტაში და ინაწილებს თუ არა პასუხისმგებლობას ხელის-უფლებასთან ერთად. შესაბამისად მნიშვნელოვანია მოქალაქეთა ინფორმირებულობა გადასახადებით შევსებული ბიუჯეტისა და შემოსულობათა დანახარჯების შესახებ. ამ საკითხის ცოდნა ზრდის მოქალაქეთა მოტივაციას აქტიურად ჩაერთონ ბიუჯეტირების პროცესში.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შემცირებულმა შემოსავლებმა და გაუარესებულმა ფისკალურმა პოლიტიკამ რეგიონი წარმოადგინა რისკის ფონზე. კერძოდ, შემცირდა კერძო ინვესტიციებიდან შემოსავალი, რაც მომავალი წლებისთვის შეაფერხებს ეკონომიკური სტაბილურობის შემარჩუნებას. არსებული მდგომარეობის გამწვავება კი წინაპირობაა მაღალი საპროცენტო ხარჯის და გაზრდილი საგარეო ვალის. რაც მძიმე ტვირთია რეგიონის როგორც ეკონომიკური ზრდისთვის, ისევე ეკონომიკურ პირობებში მცხოვრები მოსახლეობისთვის.

ამრიგად, ინვესტიცია ბიზნესის განვითარების ყველაზე ეფექტურ საშუალებად ითვლება რეგიონის განვითარების, სტრატეგიული მიზნებისა და ამოცანების განხორციელებისას. ინვესტიციების სტრუქტურაში უნდა გაიზარდოს ისეთი დაბანდებების მოცულობა, რომელიც წარმოების აღორძინება-განვითარებისკენ იქნება მიმართული. ტერიტორიული საინვე-სტიციო ღონისძიებები კი უნდა აკმაყოფილებდეს განსხვავებულ და მრავალფეროვან საჭიროებებს. საქართველოს ეკონომიკაში შექმნილი სირთულეების გამოსწორებასა და სტრუქტურული ოპტიმიზაციის დაჩქარებაში საინვესტიციო გარემომ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა. კერძოდ, რეგიონში ინვესტიციების ზრდის მიხედვით, ოთხი თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა ჩამოყალიბდა, რომლებიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის კონკურენტუნარი-ანობის ამაღლებასა და ეკონომიკურ ზრდას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კანონი საინვესტიციო საქმიანობის ხელშეწყობისა და გარანტიების შესახებ“
2. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური geostat.ge 2023
3. tvitmmartveloba.ge ›
4. www.georgia.un.org
5. tp://siteresources.worldbank.org/INTLED/Resources/3396501144099718914/AltOverview.pdf
6. www.gov.ge
7. www.undp.org
8. www.mof.ge
9. www.bm.ge
10. info@idfi.ge
11. https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33304?publication=15
12. http://ssa.mof.gov.ge/
13. https://bm.ge/news/aspindza